Startnotitie Omgevingsvisie

Datum: 12 november 2021
Status: Definitief
Versie: 5
Bestuurlijk opdrachtgever: Monica Wichgers
Ambtelijk opdrachtgever: Saskia Bosman
Auteur: Mirjam van Oosterhout

Inleiding

De omgevingsvisie is een integrale langetermijnvisie van een bestuursorgaan voor de hele fysieke leefomgeving en haar grondgebied. De omgevingsvisie is een verplicht instrument voor het Rijk, de provincie en de gemeente.

Ook de gemeente Culemborg stelt een omgevingsvisie op. De gemeente kiest ervoor om eerst een startnotitie op te stellen waarin is beschreven waar de omgevingsvisie over moet gaan en welk proces wordt doorlopen om tot een omgevingsvisie te komen. Deze startnotitie wordt vastgesteld door de raad. De vastgestelde startnotitie vormt is het startpunt voor de totstandkoming van de omgevingsvisie.

Doel van deze startnotitie: vastleggen wat nodig is om te komen tot een werkbare omgevingsvisie voor Culemborg en welke stappen daarvoor nodig zijn.

Dit document nodigt uit om over de inhoud van de omgevingsvisie in gesprek te gaan. De nieuwe raad zal echter de inhoudelijke kaders voor de omgevingsvisie bepalen.

Inhoud

Inleiding....2

1. Aanleiding en voortraject....4

1.1 Waarom een Omgevingsvisie?....4

1.2 Procesverantwoording....5

1.3 Leeswijzer....5

2. Maatschappelijk effect....6

2.1 Waar moet de omgevingsvisie Culemborg over gaan?....6

2..1.1 Werken vanuit doelen....6

2.1.2 Richtpunten voor de toekomst (Stadsvisie)....6

2.1.3 Leefomgevingsfoto....8

3.1.4 Inhoudelijke vraagstukken....10

3.1.5 Van vraagstukken naar een realistische en realiseerbare omgevingsvisie....13

3.2 Werken volgens de Omgevingswet....14

3. Proces en resultaten....16

3.1 Hoe komen we tot een gedragen omgevingsvisie?....16

3.1.1 Schema....16

3.1.2 Toelichting....17

3.2 Planning....21

4. Communicatie en participatie....22

4.1 De omgevingsvisie maken we samen....22

4.2 Wie doen er mee?....23

4.3 Het relevante gesprek en publieksdenken....24

4.4 Uitgangspunten....24

4.5 Onze werkwijzen....25

5. Risico's....27

6. Financiën en personeel....28

6.1 Globale kostenraming....28

6.2 Personeel....28

Bijlage A: Gemaakte opmerkingen....30

Bijlage B: Leefomgevingsfoto Culemborg....31

1. Aanleiding en voortraject

1.1 Waarom een Omgevingsvisie?

De gemeente Culemborg is een relatief kleine (29.000 inwoners) gemeente met een historisch stadscentrum. Het heeft een NS-station met rechtstreekse verbindingen naar Utrecht, Den Bosch en Tiel, goede scholen en een uitstekend voorzieningenniveau. De bebouwde kom van Culemborg (één kern) wordt omringd door de Lek en een groen buitengebied, waarvan het grootste deel Unesco-Werelderfgoed is als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Culemborg profileert zich als een groene, creatieve, innoverende en sociale gemeente met een hoog ambitieniveau.

Culemborgers zijn, in het algemeen, zeer betrokken bij wat er in hun stad gebeurt en ontwikkelen zelf ook initiatieven die tot bijzondere resultaten leiden. Die zijn soms klein van omvang en impact maar soms ook groot. Voorbeelden hiervan zijn de ecologische wijk Lanxmeer met haar spin-off, de renovatie van Werk aan het Spoel, het Pieterplaatsje en Bolderburen. Daarnaast profileert Culemborg zich als 'Nederland in het klein'. De landelijke en grootstedelijke uitdagingen vind je hier ook.

In Culemborg spelen verschillende opgaven die allemaal een claim doen op de schaarse beschikbare groene/open ruimtes danwel in kwalitatieve zin van belang zijn. Binnen de beperkte beschikbare wordt ruimte gezocht om allerlei doelstellingen te realiseren. Denk hierbij aan woningbouwopgave, de energietransitie en de opgave voor klimaatadaptatie, sociale opgaven, veiligheidsopgaven, opgaven in de groene ruimte en verkeers-/mobiliteitsopgaven. Deze claims op de beperkte ruimte vragen om keuzes aan de hand van heldere afwegingen. Dit afwegingskader wordt een belangrijk onderdeel van de omgevingsvisie.

De omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. De gemeenteraad bepaalt het detailniveau, de gebieden, de sectoren en de thema's. De omgevingsvisie bevat volgens de Omgevingswet:

- de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving
- de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied, en
- de hoofdzaken van het beleid op alle relevante terreinen van de fysieke leefomgeving

Een omgevingsvisie is zelfbindend: ze bindt alleen het bestuursorgaan dat het document heeft vastgesteld. De gemeente moet bij het inzetten van instrumenten van de Omgevingswet rekening houden met het beleid in de omgevingsvisie.

De omgevingsvisie is voor ons niet alleen een inhoudelijk document maar ook de basis om te gaan werken volgens de Omgevingswet. Het document is dus ook de basis voor werken vanuit ambities en doelen. Dit bezien vanuit de brede verantwoordelijkheden van de gemeente en haar ketenpartners.

1.2 Procesverantwoording

Voorliggende startnotitie is als volgt tot stand gekomen:

- Voorliggende startnotitie omgevingsvisie Culemborg past binnen het Programma Omgevingswet van de gemeente. In het kader van het Programma Omgevingswet is een programmaplan 2019-2022 opgesteld en vastgesteld door het college van B&W. De omgevingsvisie is een van de onderdelen van dit programma.
- De gemeenteraad heeft de startnotitie Woningbouwopgave vastgesteld. Besluitvorming over hoe we omgaan met onze woningbouwopgave en welke locaties we bestemmen voor woningbouw moet op een zorgvuldige manier verlopen. Deze besluitvorming landt in de omgevingsvisie.
- Er is breed afstemming gezocht binnen ambtelijke organisatie. Zowel op inhoud vanuit het ruimtelijk en maatschappelijk domein, proces, participatie en communicatie.
- Een van de grondslagen van deze startnotitie vormt de Leefomgevingsfoto Culemborg, zoals opgenomen in de bijlage. Onderdeel van deze Leefomgevingsfoto is een beleidsanalyse. De diverse beleidsstukken van de gemeente hebben een eigen communicatie- en participatietraject doorlopen. Hier wordt verder op doorgebouwd in het opstellen van de omgevingsvisie.
- Er heeft op 4 november een gesprek plaatsgevonden met de Milieuadviesraad (MAR), waarin deze startnotitie is besproken.

1.3 Leeswijzer

Deze startnotitie is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 2 gaat in op de inhoudelijke analyse die heeft plaatsgevonden en de inhoudelijke vraagstukken die in de omgevingsvisie aan bod moeten komen. Hoofdstuk 3 beschrijft vervolgens welke uitgangspunten worden gehanteerd ten aanzien van communicatie en participatie. Het proces om te komen tot de omgevingsvisie en de daarbij behorende planning wordt beschreven in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 benoemt mogelijke risico's en welke maatregelen deze risico's kunnen mitigeren. Hoofdstuk 6 gaat in op wat deze startnotitie betekent voor kosten en personeel.

2. Maatschappelijk effect

2.1 Waar moet de omgevingsvisie Culemborg over gaan?

2..1.1 Werken vanuit doelen

In de omgevingsvisie van Culemborg draait het om het maken van keuzes. Om keuzes te kunnen maken, moet helder zijn welke ambities en doelen worden nagestreefd. Een ambitie is richtinggevend en gericht op de lange termijn. De ambities worden verder uitwerkt in concrete doelen. Concrete doelen zijn meetbaar voor de middellange termijn en kunnen themagericht of gebiedsgericht zijn.

De ambities, doelen en keuzes zijn de ingrediënten voor het formuleren van een afwegingskader. Dit afwegingskader maakt helder aan de gemeente en haar bewoners en belanghebbenden (zoals bijvoorbeeld ondernemers en de woningbouwcorporatie) wat wel en niet kan.

Bij het opstellen van de omgevingsvisie worden de keuzes gemaakt. Om deze keuzes te kunnen maken, is in het kader van deze startnotitie aan de hand van vastgesteld beleid onderzocht wat de inhoudelijke vraagstukken in Culemborg zijn. Hoe staat Culemborg er nu voor, welke opgaven zien we richting de toekomst en wat betekent dat voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente?

2.1.2 Richtpunten voor de toekomst (Stadsvisie)

In 2018 vierde Culemborg dat het sinds 700 jaar stadsrechten heeft: een mijlpaal voor de stad, haar bewoners en bestuurders. Een historisch moment waarop teruggeblikt én vooruit gekeken mag worden. De gemeente Culemborg heeft daarom een stadsvisie opgesteld die past bij Culemborg en de Culemborgers en die zo helpt om passende keuzes te maken voor de toekomst en de ontwikkeling van de stad. De stadsvisie moet bruikbaar zijn voor de gemeente als kompas voor de toekomst: een kaderstellend en richtinggevend document en inspiratiebron voor bewoners, ondernemers, bestuurders en andere betrokkenen uit de stad.

In de Stadsvisie van Culemborg is het DNA van Culemborg onderzocht en beschreven. Kenmerkende waarden voor Culemborg zijn betrokkenheid, eigengereidheid en leren en ontwikkelen/zelfontplooiing. Belangrijke dragers van de stad zijn:

- De landelijke centrale ligging
- In veel opzichten vertegenwoordigt Culemborg het gemiddelde en de uitersten van Nederland
- Historische binnenstad
- De ligging aan de Lek en haar uiterwaarden
- Combinatie van kleinschaligheid en stedelijkheid
- Duurzaam imago
- Initiatiefnemers
- Zpp-ers en vrijwilligers
- Verenigingsleven

Vanuit deze waarden en dragers is in de Stadsvisie een analyse gemaakt en zijn richtpunten voor de toekomst beschreven:

1. Streven naar meervoudige duurzaamheid

Initiatieven, beleid en projecten zijn gericht op het verkrijgen van een drievoudig resultaat. Ze leiden tot:

- klimaatbestendig en schone energie/energie neutraal
- verbinding in leefgemeenschap en inclusie
- economische waardecreatie of -zelfstandigheid

Deze meervoudige resultaten renderen voor Culemborg, maar kennen ook een mogelijke spin-off buiten de stad.

2. Culemborg biedt proeftuinen op het gebied van samenleving en meervoudige duurzaamheid.

Dit vraagt om ruimte scheppen voor lokale initiatieven, ondernemerschap op dit gebied, experimenteerruimte (fysiek en in regelgeving), en om samenwerking met lokale, regionale en landelijke partners.

3. Culemborg positioneert zich als miniatuur van Nederland

Dit geeft aan dat Culemborg betekenis kan hebben voor Nederland. In de zin van signaleerder van landelijke vraagstukken die sluimeren, maar ook in de zin van mogelijke oplossingen hiervoor. Deze positie opent een scala aan mogelijke hulpbronnen voor Culemborg, in de regio maar ook vanuit ‘Den Haag’. Het vraagt ook om investeringen van de stad in partnerschappen en de mogelijkheden om lokale oplossingen verder te brengen, op te schalen en zo te ontsluiten voor anderen buiten Culemborg.

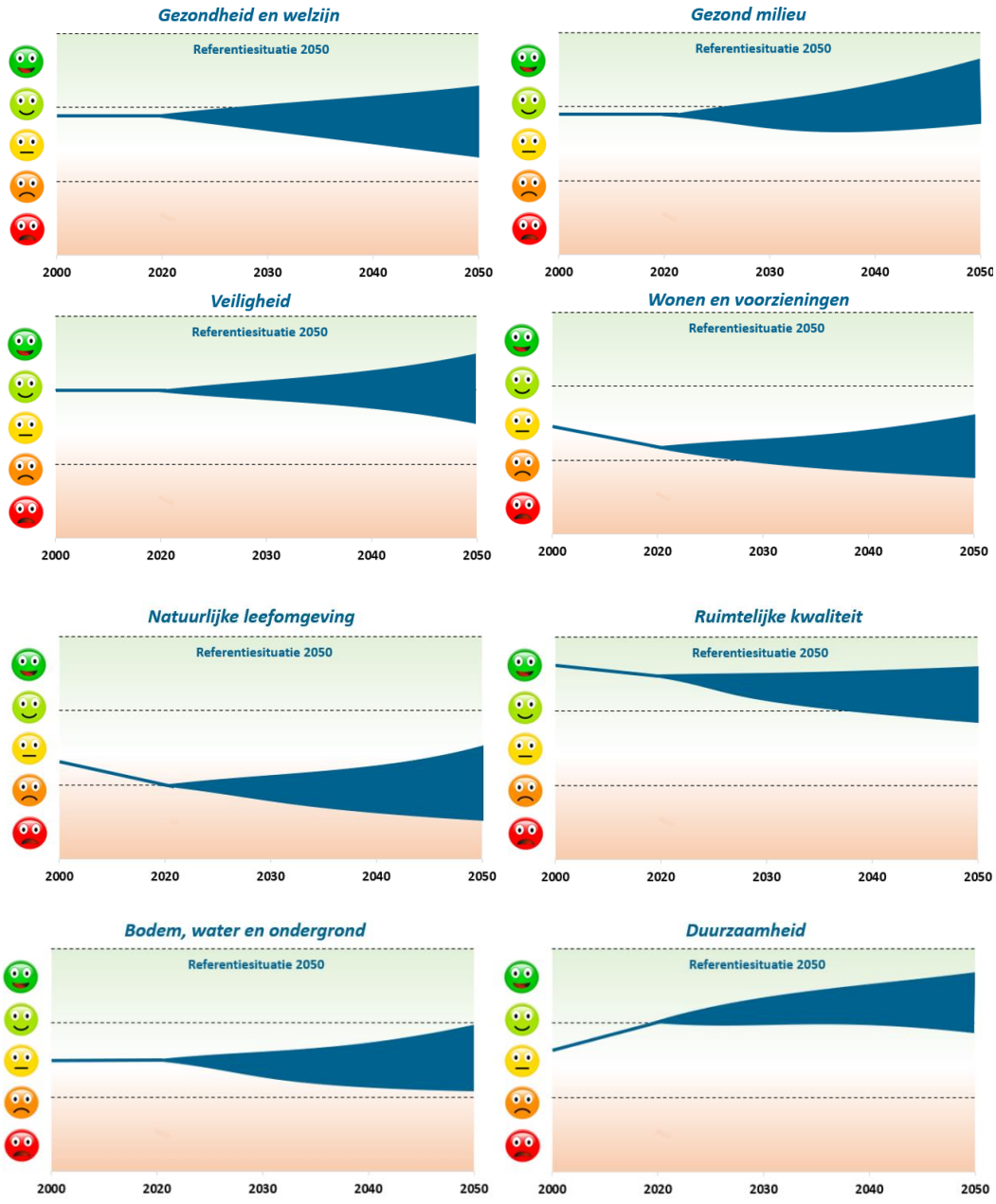
4. Voorbij de Lek

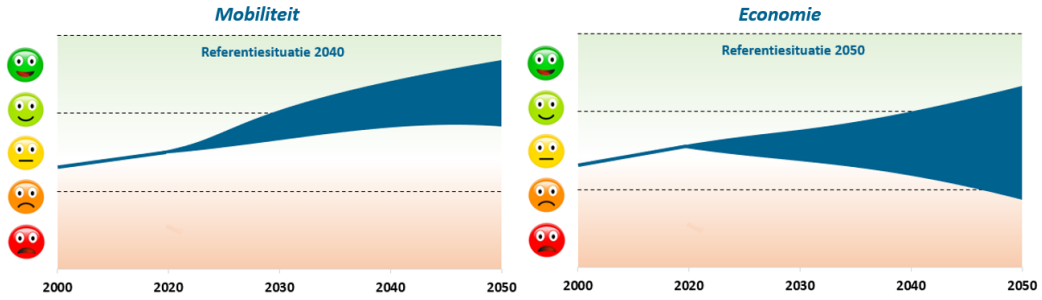
De meeste innovatieve ideeën vinden plaats in co-creatie. Dit geldt des temeer voor samenlevingsvraagstukken- en oplossingen. Wil Culemborg haar positie als miniatuur van Nederland uitbouwen, dan is een sprong over de Lek noodzakelijk. Niet alleen mentaal, maar ook in de partnerschappen in het bestuur en in de markt.

2.1.3 Leefomgevingsfoto

Als bijlage B is de Leefomgevingsfoto van Culemborg opgenomen. De Leefomgevingsfoto is een analyse op de huidige en toekomstige staat van Culemborg, het vigerende beleid en de autonome ontwikkelingen. Doel hiervan is het in beeld brengen van de huidige kernkwaliteiten en de toekomstige opgaven.

De huidige kwaliteiten van Culemborg zijn redelijk goed te duiden. Hiervoor zijn publieke meetgegevens of onderzoeksrapporten, zoals publicaties van het CBS, de GGD en het RIVM, gebruikt. De toekomstige ontwikkelingen van de kwaliteiten van Culemborg zijn lastiger te bepalen. Er bestaan onzekerheden over technologische vooruitgang, sociaaleconomische trends en ontwikkelingen op andere terreinen. Dit betekent dat de mogelijke ontwikkelingen naar de toekomst ingevuld worden door beleidsmatige doorrekeningen en expert-judgement, bijv. op het vlak van bevolkingsontwikkeling. Deze onzekerheden worden zichtbaar door het gebruik van bandbreedtes bij de beoordeling van de thema's. Onderstaand overzicht toont de beoordelingen per thema.

Samengevat leidt de leefomgevingsfoto tot de volgende conclusies:

Aspecten waar een positieve trend voor verwacht wordt of geen urgente verandering optreedt

Bij de volgende thema's zien we een opgaande trendgrafiek waarmee de verwachting bestaat dat de toekomstige situatie (overwegend) positiever is dan de huidige situatie. Dit geldt voor de volgende thema's:

- *Gezondheid en welzijn:* Het thema 'gezondheid en welzijn' staat er relatief goed voor in de gemeente Culemborg. Vergrijzing kan de gezondheid en het welzijn beïnvloeden doordat ouderen, over het algemeen, meer te maken hebben met lichamelijke gezondheidsklachten en eenzaamheid.
- *Gezond milieu:* Hoofdinfrastructuur in de gemeente zoals de A2 en de N320 zijn een belangrijke verkeersaders die negatieve effecten op gezondheidsaspecten, zoals luchtkwaliteit, geluidhinder kunnen veroorzaken. Tegelijkertijd is dit een, vrij goed afgebakende structuur. Gevoelige bestemmingen zoals woningen zijn op afstand gelegen van de A2. De impact wordt daardoor behoorlijk beperkt. Toekomstige ontwikkelingen zijn alleen binnen geldende beleidskaders mogelijk waardoor negatieve effecten zoveel mogelijk worden voorkomen. Met de ontwikkeling van schone mobiliteit wordt daarnaast verwacht dat de impact van verkeer op geluid en luchtkwaliteit afneemt.
- *Veiligheid:* In de gemeente Culemborg spelen geen grote autonome ontwikkelingen op het gebied van zowel omgevingsveiligheid als verkeersveiligheid. Vanuit het oogpunt van omgevingsveiligheid wordt rekening gehouden met de geldende kaders om het veiligheidsrisico beperkt te houden. De gemeente Culemborg heeft al verschillende jaren te maken met een dalend aantal verkeersongelukken. Nieuwe vormen van mobiliteit en ouder wordende deelnemers aan het verkeer vormen een uitdaging, maar zijn vooralsnog geen urgente bron van verslechtering. Wel is er sprake van een aantal urgente sociale veiligheidsthema's, waaronder overlast van jeugd en jeugdcriminaliteit.
- *Duurzaamheid:* Het aardgasverbruik en energieverbruik ligt in de gemeente Culemborg onder het Nederlands gemiddelde. Ook op het gebied van circulariteit in de huishoudelijke afvalketen doet de gemeente Culemborg het relatief goed. Er wordt gestreefd naar energieneutraliteit in 2040. Daarnaast wordt verwacht dat door activiteiten van onze inwoners verdere verduurzaming op gaat treden. Echter, de gemeente moet nog grote stappen zetten om aan hun ambitie van energieneutraliteit te behalen.
- *Mobiliteit:* De gemeente Culemborg is goed bereikbaar per spoor. Net als lopen en fietsen wordt het spoor relatief veel gebruikt. De gemeente Culemborg zet in op een verdere verbetering van de bereikbaarheid. Het aantal elektrische voertuigen ligt onder het Nederlands gemiddelde. Het aantal laadvoorzieningen voor elektrische voertuigen is, echter, bovengemiddeld. De gemeente Culemborg stimuleert het gebruik van de fiets en op verdere verduurzaming van de mobiliteit.

Aspecten waar een negatieve trend voor verwacht wordt of meer actie benodigd is om de beleidsdoelen te halen

Bij de volgende thema's zien we een neerwaartse trendgrafiek waarmee de verwachting bestaat dat naar de toekomst toe zich een neerwaartse trend gaat ontwikkelen:

- *Wonen en voorzieningen:* De woningmarkt staat onder druk. Dit is vergelijkbaar met de rest van Nederland. De afgelopen jaren is het beschikbare koopaanbod sterk afgenomen en de gemiddelde vraagprijs sterk gestegen. De leefbaarheid is in enkele buurten / wijken is onder de maat (op grond van de Leefbaarometer die weergeeft hoe inwoners hun leefomgeving beleven). In het licht van vergrijzing geldt er een uitdaging op het vlak van bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen.
- *Natuurlijke leefomgeving:* In sommige delen van Culemborg is weinig groen aanwezig, zoals op bedrijventerrein Pavijen. De biodiversiteitswaarden in de gemeente Culemborg concentreren zich rondom de Lek. In heel Nederland is een neerwaartse trend te zien in biodiversiteit. De opgaven op het vlak van natuurbehoud zijn groot. De gemeente Culemborg zet zich in op behoud en versterking van groenwaarden.
- *Bodem, water en ondergrond:* De impact van klimaatverandering op de gemeente Culemborg biedt een uitdaging. De ondergrond heeft een beperkt waterbergend vermogen, al bestaan er lokale verschillen. Het verwerken van toenemende neerslagextremen vormt hierdoor een aandachtspunt. Daarnaast kan langdurige droogte ervoor zorgen voor verlaging van de grondwaterspiegel. Hierdoor kan droogte een grotere probleem worden dan dat momenteel het geval is. Ook bestaat er een toenemende vraag naar ruimte in de ondergrond voor o.a. kabels, leidingen en bodemenergie systemen.
- *Ruimtelijke kwaliteit:* De gemeente Culemborg wordt gekenmerkt door hoge ruimtelijke kwaliteit. Het toekomstbestendig maken van de gemeente Culemborg (energietransitie, woningbouw) vormt een opgave voor het behoud van de ruimtelijke kwaliteit.
- *Economie:* In de gemeente Culemborg zijn minder banen beschikbaar dan gemiddeld. Een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking werkt buiten de gemeente. De werkloosheid is de afgelopen jaren afgenomen, al is in 2020 een lichte toename zichtbaar. Dit volgt de nationale ontwikkeling van de werkloosheid. De verdere ontwikkeling van het thema 'werk en inkomen' de komende 30 jaar is lastig voorspelbaar.

3.1.4 Inhoudelijke vraagstukken

Een belangrijke algemene conclusie uit de leefomgevingsfoto is dat het goed gaat in de gemeente Culemborg. De aantrekkelijke kwaliteiten wil de gemeente behouden naar de toekomst toe, terwijl er ruimte wordt geboden aan het oplossen van verschillende grote opgaven waar Culemborg (en de rest van Nederland) voor staan. Gelet op ontwikkelingen, ambities van Culemborg en de Staat van Culemborg (zoals omschreven in de Leefomgevingsfoto) staat Culemborg voor een aantal opgaven waar keuzes tussen gemaakt moeten worden. Dit leidt tot de volgende vraagstukken:

Ruimteclaims in het buitengebied

In het buitengebied zijn hoofdzakelijk agrarische functies aanwezig. Op verschillende plekken is bijzondere natuur aanwezig. Zo tref je langs de Lek veel rode lijst (= bedreigde) soorten aan en kent het gebied een grote biodiversiteit (= soortenrijkdom). Het buitengebied van Culemborg heeft daarnaast ook een hoge cultuurhistorische waarde door de aanwezigheid van de Nieuwe Hollandse waterlinie. Voor de Nieuwe Hollandse waterlinie

zijn verschillende kernkwaliteiten geïdentificeerd, zoals de opbouw van het rivierenlandschap, de natuurwaarde, het landelijk karakter en het ensemble van monumentale onderdelen van het inundatiestelsel Lek-Everdingen. In het buitengebied neemt de druk op de ruimte toe door ontwikkelingen als transitie van de agrarische sector, wonen, energieopwekking, toerisme en recreatie. Welke kaders stellen we aan nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied, rekening houdend met de kwaliteiten van het buitengebied?

Energie en klimaat

De grote landelijke opgaven op het gebied energietransitie en klimaatadaptatie spelen ook in de gemeente Culemborg. Culemborgse huishoudens gebruiken minder energie dan gemiddeld. De huidige afname van het energiegebruik loopt gelijk met de andere gemeenten in Nederland. Het aandeel duurzaam opgewekte energie ligt echter onder het Nederlands gemiddelde, het is de wens dit aandeel te verhogen. Een belangrijke vraag hierbij is *hoe de verdere uitbreiding van de opwekking van duurzame energie zich verhoudt tot de ruimtelijke kwaliteit?*

Daarnaast blijkt dat het energienetwerk versterkt moet worden om toekomstige ontwikkelingen van stroom te kunnen voorzien. Het gaat dan om uitbreiding van transformatorstations en elektriciteitsverbindingen. *Waar is ruimte voor de noodzakelijke uitbreiding van het energienetwerk?*

De gemeente gaat nog geen wijken aanwijzen die in 2030 van het aardgas af moeten zijn. Daarvoor ontbreekt het aan instrumenten om dit goed in samenspraak met inwoners te doen en om het voor inwoners betaalbaar te houden. Een stevige impuls vanuit het rijk om inwoners financieel te ondersteunen, is daarvoor eerst nodig. Uiteindelijk zullen we maatregelen noodzakelijk zijn om reductie van aardgasverbruik te verminderen. Een belangrijke vraag is: *Wat betekent de gemaakte keuze voor de duurzaamheidsambitie van Culemborg? In welke mate kan nu geanticipeerd worden op toekomstige ontwikkelingen?*

Ook Culemborg heeft opgaven op het gebied van klimaatadaptatie. Door de toename in weersextremen (hitte, neerslag en droogte) ontstaan er knelpunten. Afhankelijk van de lokale bodemgesteldheid en grondwatersituatie zijn diverse locaties in Culemborg gevoelig voor wateroverlast en/of droogte. De leidende vraag voor dit ruimtelijk vraagstuk is: *Welke klimaat adaptieve maatregelen moeten op welke locatie genomen worden en hoe verhouden zich de tot de ruimtelijke kwaliteit en andere noodzakelijke maatregelen.*

Wonen in Culemborg

Ook in Culemborg bestaat er krapte op de woningmarkt. Het aantal te koop aangeboden woningen is de afgelopen jaren sterk gedaald, terwijl de huizenprijzen sterk zijn gestegen. Het ruimtelijk vraagstuk op het gebied van wonen in Culemborg is drieledig.

Ten eerste is er sprake van een toenemende woningbehoefte. Deze woningbouwbehoefte vraagt ruimte. Een belangrijke vraag is: *Waar, in welke mate en hoe kan de woningbouwopgave een plek krijgen en een bijdrage leveren aan het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit?*

Ten tweede streeft de gemeente Culemborg ernaar om de juiste woning voor de juiste doelgroepen te bouwen en voor die doelgroep te behouden. Het verdiepend woonvraagonderzoek wordt daar een belangrijke leidraad voor. Een belangrijk aandachtspunt hierbinnen zijn sociale huurwoningen. De vraag is: *Wat betekenen de uitkomsten van het woonvraagonderzoek voor het bouwen voor de verschillende doelgroepen? En hoe zorgen we ervoor dat de woningbouw in Culemborg betaalbaar blijft?*

Ten derde, nemen de duurzaamheidseisen voor woningbouw toe. Een belangrijke vraag is daarom: *Hoe realiseren wij met een beperkte grondpositie en bij verder stijgende bouwkosten in nauw overleg met omwonenden en toekomstige bewoners (CPO's) vooruitstrevende bouwprojecten op bijvoorbeeld het gebied van duurzaamheid en circulariteit?*

Vitale binnenstad

De binnenstad heeft een sfeervolle markt met historische gebouwen en een goed horeca- en winkelaanbod. Er zijn veel voorzieningen en de stad biedt een dynamisch woon-, werk en leefklimaat. De aanwezigheid van detailhandel neemt wel af. In de detailhandelsvisie worden drie gebiedstypen benoemd: het centrumgebied, het aanloopgebied en het woongebied. In het aanloopgebied en op diverse andere plekken vindt (bij leegstand) op initiatief van de pandeigenaar vaak transformatie naar een woonbestemming plaats.

Belangrijk aandachtspunt is de vitaliteit van de binnenstad. *Hoe zorgen we ook in de toekomst voor een blijvende vitale binnenstad en hoe gaan we om met ontwikkelingen die betrekking hebben op transformatie van locaties?*

Vitale en toekomstbestendige economie

Meervoudige duurzaamheid beoogt onder meer een verdere ontwikkeling van de circulaire economie. Inwoners van Culemborg produceren minder (grof) huishoudelijk afval en scheiden hun afval meer

dan gemiddeld. Echter voor het bereiken van een circulaire economie is meer nodig dan het goed scheiden van het afval. Denk aan stimuleren van lokaal productieketens, creëren van een duurzaam vestigingsklimaat, duurzaam materiaalgebruik, duurzaamheid bij inkoop en duurzame vervoersmodaliteiten. Hier ligt een opdracht voor overheden, bedrijfsleven, onderwijs en wetenschap en de bewoners in een gebied. Samenwerking is cruciaal, waarbij overheden de kaders bepalen en ondernemers daar op in kunnen spelen en ontwikkelingen een vaart kunnen geven. *Vraag is: Welke ruimtelijke randvoorwaarden zijn nodig om circulaire economie te bevorderen?*

Op dit moment loopt de ontwikkeling van de recreatieve en toeristische sector gelijk aan de toeristenregio Rivierenland. Culemborg wil zich verder ontwikkelen op gebied van toerisme en recreatie. Dit kan kansen bieden, maar ook spanning opleveren in buitengebied door bijvoorbeeld de impact op ruimtelijke kwaliteit. *Hoe zorgen we ervoor dat de ontwikkeling van toerisme en recreatie van meerwaarde is voor het buitengebied? Welke kaders stellen we aan de ontwikkeling van toerisme en recreatie?*

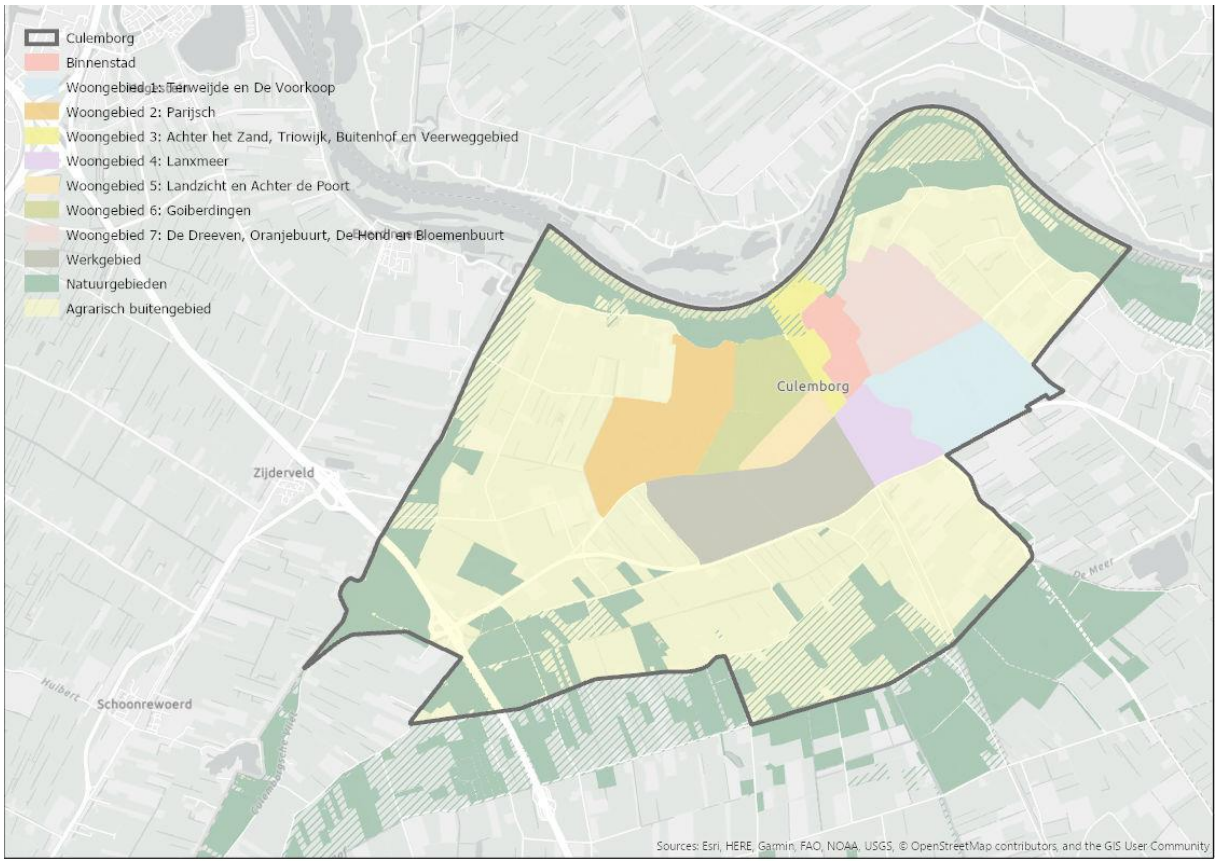
Gezond Culemborg

De lichamelijke gezondheid van de inwoners van Culemborg is relatief goed in vergelijking met andere Nederlanders. Culemborgers maken vaker verstandige keuzes voor hun gezondheid, bijvoorbeeld op het vlak van bewegen, roken en alcoholgebruik. De bevolking van Culemborg is relatief jong in vergelijking de rest van Nederland. Door bevolkingsgroei en vergrijzing is het de verwachting dat het aantal ouderen de komende jaren toe zal nemen. Ouderen hebben relatief vaak gezondheidsklachten en verminderde fysieke mobiliteit brengt een risico op vereenzaming met zich mee. Belangrijke vragen voor dit vraagstuk zijn dan ook: *Hoe bereidt Culemborg zich voor op de komende vergrijzing van haar inwoners? Hoe kan de fysieke leefomgeving bijdragen aan een gezonde leefomgeving?*

3.1.5 Van vraagstukken naar een realistische en realiseerbare omgevingsvisie

In deze startnotitie is aan de hand van de leefomgevingsfoto (beleidsanalyse, feitelijke informatie en trends) een beschrijving gegeven van inhoudelijke vraagstukken die in de omgevingsvisie een plek moeten krijgen. Deze inhoudelijke vraagstukken kunnen worden aangescherpt en aangevuld door een bredere interne afstemming en door het opzetten van externe participatie over deze vraagstukken. Dit is dan ook de belangrijkste eerste stap in het proces van de totstandkoming van de omgevingsvisie, zie volgend hoofdstuk.

Daarnaast is er sprake van verschillen tussen gebieden in Culemborg en dienen de gebiedsgericht opgaven nog benoemd te worden. Een voorstel voor een gebiedsindeling is in de volgende figuur opgenomen.

In de eerste fase van het opstellen van de omgevingsvisie wordt de gebiedsindeling verder verfijnd/herijkt op het volgende:

- De contouren van de huidige bestemmingsplannen (die fysieke stedenbouwkundige eenheden vormen) worden verwerkt. Dit is met name belangrijk voor de buurten in Culemborg West, onderscheid tussen de Dreven, de Hond en Bloemenwijk en de contouren van Lanxmeer;
- Er wordt recht gedaan aan een duidelijke markering van de binnenstad als beschermd stadsgezicht en de functie van de binnenstad als economische eenheid en het DNA van de stads/woonwijken rond deze economische eenheid;
- De ontwikkeling van de stationsomgeving in relatie tot de woningbouwopgave.

De grote hoeveelheid aan ambities maakt dat het noodzakelijk is om keuzes te maken en prioriteiten te stellen. Niet alles van deze ambities kan worden bediend. Wij zetten in op een realistische en realiseerbare omgevingsvisie die hier zoveel mogelijk recht aan doet.

3.2 Werken volgens de Omgevingswet

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet bundelt wetgeving op het vlak van de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving heeft betrekking op aspecten, zoals water, natuur, wonen, veiligheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor gaat de Omgevingswet zorgen voor een integrale benadering voor het omgaan met de fysieke leefomgeving. Het gaat hierbij om een balans vinden tussen, enerzijds, het gebruiken van de leefomgeving om invulling te geven aan opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en de woningbouwopgave, en, anderzijds, het beschermen van de aspecten van de leefomgeving die kwetsbaar en/of belangrijk zijn.

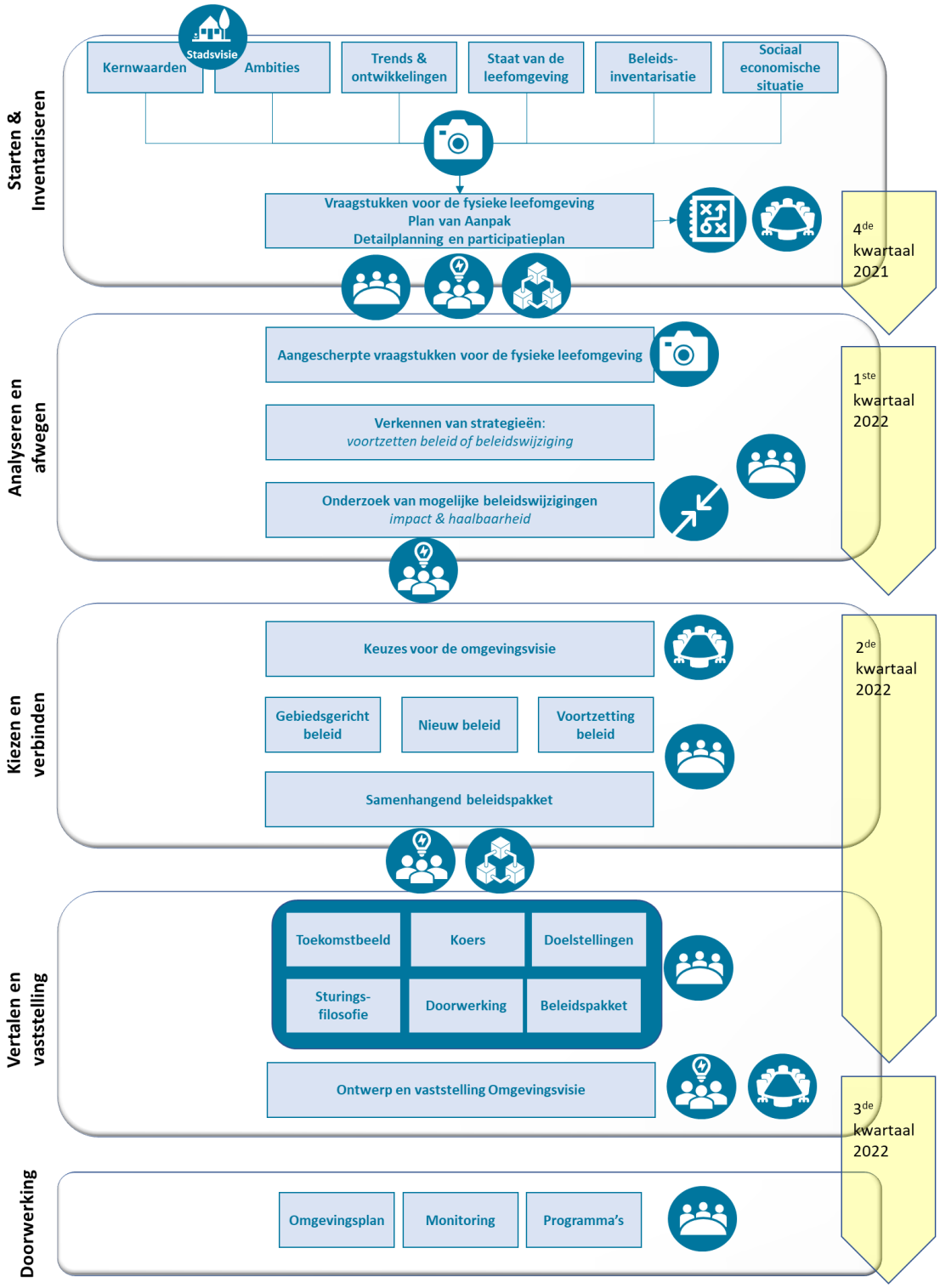
Gemeenten zijn verplicht om voor haar grondgebied drie jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet één omgevingsvisie vast te stellen. De gemeente bewaakt in de omgevingsvisie de basiskwaliteit van de leefomgeving. Maar er wordt ook gekeken naar het belang van inwoners en ondernemers. De omgevingsvisie vormt daarmee een stimulans voor initiatieven en samenwerking. Deze samenwerking is zowel intern als extern. Intern wordt er samengewerkt met direct betrokken beleidsmedewerkers en worden niet direct betrokken medewerkers tijdens het opstellen en bij het eindresultaat geïnformeerd. Voor de externe samenwerking wordt gekeken naar het belang van inwoners en ondernemers. Het opstellen van de omgevingsvisie kan dan ook als een gezamenlijk proces gezien worden om maatschappelijke opgaven op te pakken.

3. Proces en resultaten

3.1 Hoe komen we tot een gedragen omgevingsvisie?

Om te komen tot de omgevingsvisie van Culemborg doorlopen we een aantal fasen. Hieronder is een stromenschema opgenomen om deze fasen inzichtelijk te maken.

3.1.1 Schema

3.1.2 Toelichting

In alle fasen hebben we aandacht voor communicatie en participatie. De wijze waarop we hier invulling aan geven, krijgt een verdere verdieping in hoofdstuk 4.

Fase 1: Starten en inventariseren

In het kader van voorliggende startnotitie is de basisanalyse opgesteld. De leefomgevingsfoto in de bijlage bevat een beleidsanalyse en beschrijft de Staat van Culemborg. Tevens zijn er diverse overleggen geweest met de interne organisatie, zie paragraaf 1.2, waarin inhoudelijke vraagstukken zijn benoemd die in de omgevingsvisie moeten terugkomen. Er is daarmee een start gemaakt van de vraagstukken die in de omgevingsvisie aan bod moeten komen. In deze fase vindt een gesprek plaats met de Milieuadviesraad (MAR), om te toetsen of onze inventarisatie en de wijkindeling compleet is.

Fase 1 eindigt met het vaststellen van deze startnotitie.

Fase 2: Analyseren en afwegen

Doel

De startnotitie is in kort tijdsbestek tot stand gekomen. De interne organisatie is aangehaakt, maar een verdere concretisering en borging in de organisatie vraagt verdere aandacht. Tevens heeft er geen externe participatie plaatsgevonden over de vraagstukken en de analyses die zijn gedaan in het kader van voorliggende startnotitie.

De eerste stap in het proces om te komen tot een Omgevingsvisie is daarom gericht op het vergroten van de betrokkenheid van de interne organisatie en op het opzetten van de externe participatie.

Inrichting projectorganisatie

Bij start van de omgevingsvisie dienen de volgende zaken te worden opgesteld en ingeregeld:

- Startoverleg
- Communicatie- en participatieplan
- Projectorganisatie met projectteam, ambtelijk opdrachtgeversoverleg en portefeuillehoudersoverleg
- Detailplanning (MS-projectplanning)
- Risicodossier

Interne organisatie

Aan de hand van bijeenkomsten willen we de vraagstukken uit de startnotitie aanscherpen en verder concretiseren. Hierbij spelen in ieder geval de volgende aandachtspunten:

- In het kader van het integrale werken in de geest van de Omgevingswet is een goede aanhaking van de interne organisatie een belangrijk aandachtspunt. Er zijn, naast de projectgroepen, twee projectenochtenden georganiseerd en er is een speciale bijeenkomst

geweest met medewerkers van het sociaal domein. Na vaststelling van de startnotitie is een brede informatie richting de interne organisatie noodzakelijk om iedereen mee te nemen in het proces dat in gang wordt gezet.

- Er is een aanzet gemaakt ten aanzien van de aspecten die spelen rondom de raakvlakken tussen het ruimtelijk en sociaal domein, maar vraagt dit nadere uitwerking.
- Er is een voorstel gemaakt ten aanzien van een gebiedsindeling, maar hierover is nadere afstemming nodig met RO (relatie begrenzing van de bestemmingsplannen).
- Tijdens diverse bijeenkomsten zijn opmerkingen gemaakt die meegenomen moeten worden in het proces om te komen tot de omgevingsvisie. Deze lijst met opmerkingen is opgenomen in bijlage A.

<u>Participatie</u>

We zetten de eerste stappen om de inhoud van de participatie vorm te geven. Daarbij is cruciaal dat we voor de participatie duidelijke doelen en kaders stellen. Op die manier kunnen we ook de verwachtingen naar de (toekomstige) deelnemers managen in het proces: “Waarom wordt u bij deze stap betrokken en wat gaan we met uw input doen?“

We gaan voor het eerst “naar buiten” om op te halen wat inwoners, ondernemers, verenigingen en andere belanghebbenden belangrijk vinden. We inventariseren gebiedsgericht wat de opgaven en kwaliteiten zijn, maar gaan ook het gesprek aan over de samenwerking tussen overheid en burger. Tijdens de Actieweek generen we aandacht voor de omgevingsvisie en praten inwoners mee over hun dorp en wijk. In de actieweek sluiten we aan bij bestaande evenementen en activiteiten om inwoners te enthousiasmeren om mee te doen. Denk aan een ontbijtmoment met ouderen, een werklunch met ketenpartners of een pubquiz voor (jong-) volwassenen.

In deze fase organiseren we een ketenpartnerbijeenkomst(en) met onder meer buurgemeenten, provincie, waterschap, veiligheidsregio, GGD en andere belangrijke partners. In deze bijeenkomst halen we op wat belangrijke aandachtspunten zijn vanuit de ketenpartners en welke opgaven zij voor de toekomst van Culemborg zien.

<u>Verkennen van strategieën en onderzoek naar impact en haalbaarheid</u>

Op basis van de aangescherpte vraagstukken, verkennen we waar het gemeentelijk beleid kan worden voortgezet of waar beleidswijziging aan de orde zou moeten zijn. We verkennen verschillende beleidsstrategieën voor Culemborg.

Dit is tevens het moment om definitieve keuze te maken of een MER/OER (Milieueffectrapportage/Omgevingseffectrapportage) nodig is. Het is ook mogelijkheid om te kiezen voor een strategische impactbeoordeling in plaats van een formele MER/OER. Met een impactbeoordeling ontstaat inzicht in de beleidsopties en wat daarvan de gevolgen zijn, zodat goed onderbouwde keuzes kunnen worden gemaakt. Uiteraard vraagt het opstellen van de strategische impactbeoordeling inhoudelijke ambtelijke werksessies zodat integraliteit en cocreatie geborgd is.

We organiseren met de ambtelijke organisatie zogenaamde botsproeven. Daarvoor maken we een overzicht van de verschillende opgaven die gekoppeld zijn aan gebieden en ambities. Het is echter niet mogelijk om alle opgaven tegelijk te realiseren. Ze kunnen onderling botsen, maar ook teveel vragen

van een bepaald gebied. Daarom moeten keuzes worden gemaakt. Welke opgaven kunnen we oppakken binnen de ambities en welke opgaven passen het beste bij de verschillende deelgebieden?

Resultaat

De informatie uit deze fase laat zien wat de gedeelde vraagstukken voor Culemborg zijn. Belanghebbenden (zowel intern als extern) zijn hierbij betrokken. Verder is een impactanalyse gemaakt wat gevolgen zijn van mogelijke beleidswijzigingen voor de aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals gezondheid, duurzaamheid en omgevingskwaliteit. De impactanalyse is aangevuld met uitkomsten van de botsproeven.

Fase 3: Kiezen en verbinden

Doel

Alle informatie verzamelen om keuzes voor te kunnen leggen aan de raad.

Voorbereiding beleidskeuzes

We organiseren Visie-ateliers voor bewoners, organisaties, verenigingen, maatschappelijke instellingen, overige belanghebbende en gemeente. We delen de informatie uit de impactanalyses, de botsproeven en spitsen alle input ook gebiedsgericht toe door telkens te bepalen voor welke gebieden een opgave of ambitie relevant is. We bespreking hoe de verschillende beleidsdoelen zich tot elkaar verhouden en welke prioriteiten moeten worden aangebracht. Ook gaan we het gesprek met elkaar aan over hoe samenwerking tussen overheid en burger kan worden vormgegeven om in partnerschap de beleidsdoelen te kunnen halen. Alle input brengen we samen tot een voorstel voor beleidskeuzes richting de raad.

Keuzesessie college en raad

Door keuzes te maken bekennen we kleur: welke opgaven passen het beste bij het DNA, bij de ambities van de gemeente? Welke opgaven zijn nodig om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren? Waar gaan we voor de komende jaren? We maken gebiedsgerichte, integrale afweging van deze keuzes.

Hierover gaan we eerst in gesprek met het college van B&W. Vervolgens organiseren we een interactieve bijeenkomst met de raad waarin zij de botsproeven doorlopen en de richtinggevende keuzes maken voor de omgevingsvisie. Dit doen we met de nieuwe gemeenteraad, zodat zij op het juiste moment hun kaderstellende rol invulling kunnen geven. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de exacte planning van deze sessie afhankelijk is van de formatie na de verkiezingen. Naar verwachting kan de sessie gepland worden in de periode mei tot en met de zomer.

Samenhangend beleidspakket

De gemaakte beleidskeuzes en prioritering van de raad leidt tot het samenstellen van een samenhangend beleidspakket, waarin helder is opgenomen welk beleid wordt voortgezet, welke beleidswijzigingen aan de orde zijn en wat dit voor specifieke deelgebieden in de gemeente betekent.

Resultaat

Aan het einde van deze fase is helder welke beleidskeuzes de raad maakt en wat deze keuzes betekenen voor het beleid dat opgenomen moet worden in de omgevingsvisie.

Fase 4: Vertalen en vaststellen

Doel

Vaststelling van de omgevingsvisie

Vertaling naar een omgevingsvisie

Uit die raadskeuzes volgt de concrete uitwerking van de ambities voor de omgevingsvisie. We geven vorm aan het beoogde integrale beleidskader waarin de veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit centraal staan.

Er ontstaat een kader dat voor iedereen duidelijk is en kan dienen als nieuw toetsingskader. Dit toetsingskader moet voor helder geformuleerd en goed werkbaar zijn. Daarnaast is in de omgevingsvisie aandacht voor doorwerking. Wat betekent deze omgevingsvisie voor het op te stellen omgevingsplan, eventuele programma's en hoe gaan we om met monitoring? Voor beide thema's, toetsingskader en doorwerking, organiseren we organisatiebrede werksessies.

De omgevingsvisie wordt zodanig opgesteld dat deze online toegankelijk is en prettig leesbaar voor iedereen.

Terugkoppeling

Er worden in deze fase bijeenkomsten georganiseerd waarin de gemaakte keuzes van de raad en het samenhangend beleidspakket wordt teruggekoppeld aan de belanghebbenden. Deze bijeenkomsten worden voorafgaand aan de ter inzagelegging van de omgevingsvisie georganiseerd. In deze fase kan nog een specifieke ketenpartnerbijeenkomst worden georganiseerd waarin de keuzes en de prioritering in ambities worden besproken. Op grond hiervan kunnen we samen met de ketenpartners op zoek naar raakvlakken en mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingen om de conceptambities te realiseren.

Vaststelling

De omgevingsvisie wordt eerst als ontwerp ter inzage gelegd. Een ieder heeft dan de mogelijkheid hierop te reageren. Alle reacties worden gebundeld en samen met de omgevingsvisie ter vaststelling voorgelegd aan de raad.

De raad besluit over het uiteindelijke eindproduct: een interactieve, toegankelijke, online omgevingsvisie.

Resultaat

Deze fase eindigt met een omgevingsvisie die ter vaststelling wordt aangeboden aan de raad.

Fase 5: Doorwerking

Na vaststelling van de omgevingsvisie ligt er voor de interne organisatie een opgave hoe deze verder doorwerkt naar Omgevingsplan, Monitoring en Programma's. Hiervoor is in de omgevingsvisie een aanzet voor gedaan, maar de toepassing daarvan moet binnen de organisatie opgepakt worden.

3.2 Planning

In het schema is een grove planning opgenomen. Vaststelling van de omgevingsvisie is voorzien in de herfst van 2022. Verder is de planning zodanig opgesteld dat de nieuwe raad de keuzes zal maken die worden vastgelegd in de omgevingsvisie. Een gedetailleerde MS-projectplanning dient bij start van het proces opgesteld te worden.

4. Communicatie en participatie

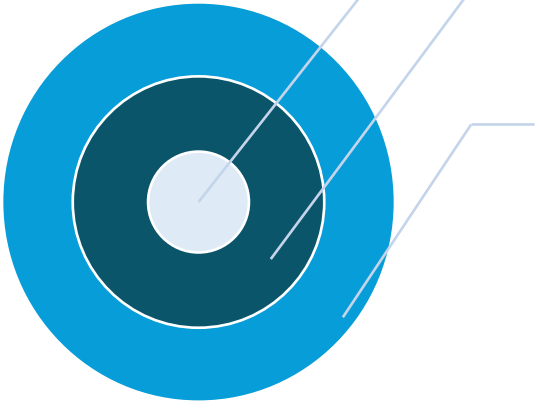
4.1 De omgevingsvisie maken we samen

Het doel van het participatietraject is het op integrale en uitnodigende wijze ontwikkelen van een visie op de gewenste ontwikkeling en kwaliteit van de leefomgeving. Daarmee vormen we een duurzame omgevingsvisie van en voor gemeente Culemborg; waar bewoners, organisaties, ondernemers, verenigingen en ketenpartners mede-eigenaar van zijn, waar de gemeente de komende jaren mee aan de slag gaat en vanuit waar belanghebbenden initiatief durven te nemen. Culemborg hecht daarom aan een stevig participatie en communicatieproces. Wij organiseren een breed participatietraject in alle vier de fases van de omgevingsvisie. In het vorige hoofdstuk hebben we de uitwerking per fase toegelicht. In dit hoofdstuk werken we het doel, de uitgangspunten, de analyse van stakeholders, de methodiek en de instrumenten verder uit.

Participatie kan plaatsvinden in verschillende fasen van het beleidsproces. Dit is terug te zien in onze organisatie: wij betrekken de inwoner, afhankelijk van het onderwerp, op verschillende momenten in beleidsprocessen. Het aandeel van de inwoner in het beleid kan daardoor diverse vormen aannemen. We geven participatie voor de omgevingsvisie daarom vorm aan de hand van de verschillende treden van de participatietrap. In verschillende fasen van het proces worden verschillende treden gehanteerd, hier gaan we verder op in onder ‘Proces’.

Ook verschillende belanghebbenden krijgen een andere rol in het proces. Meeweten is de laagste trede van de participatietrap en is gebaseerd op informeren via eenzijdige communicatie. Tijdens het omgevingsvisietraject willen we dat iedere stakeholder op minimaal dit niveau betrokken is. Dat

Meebepalen: College en raad

Meewerken en meedenken: Ambtelijke organisatie, geïnteresseerde inwoners, ondernemers, ketenpartners, belangengroepen, adviesraden

Meeweten: Brede samenleving, ketenpartners en andere overheden

betekent de brede samenleving, ketenpartners en andere overheden. De ambtelijke organisatie, geïnteresseerde inwoners, ondernemers, ketenpartners, belangengroepen en adviesraden gaan meedenken en meewerken in het proces.

We inventariseren met deze belanghebbenden welke opgaven en ambities er zijn (meedenken), geven samen met hen in gesprek verdieping aan deze thema's en geven we in samenspraak prioriteiten. Participatie is dus belangrijk en we betrekken de samenleving op een passende wijze met als doel een gedragen evenwichtige omgevingsvisie. Dit doen we conform de verschillende participatietrappen.. In deze sessies bereiken we het niveau van 'adviseren'. De besluiten worden uiteindelijk door de gemeenteraad genomen, daarom zijn het alleen het College en de Raad die meebeslissen. Zij worden op een aantal momenten in het proces geïnformeerd en gevraagd om keuzes te maken.

4.2 Wie doen er mee?

Er is een stakeholdersanalyse uitgevoerd. Hiermee zijn de belanghebbenden voor het traject bepaald. We maken een onderscheid tussen beslissers (meebepalen), beïnvloeders (meewerken en meedenken) en gebruikers (meeweten). Deze analyse is nog niet uitputtend. We werken deze gedetailleerder uit in fase 1 van het opstellen van de omgevingsvisie.

Thema	**Belanghebbenden**	**Rol**
Gemeente Culemborg	Gemeenteraad en college	Beslissers
Ketenpartners	Buurgemeenten, Mobiliteitsketen (NS, Prorail, VVN, vervoer op maat (taxibusjes), fietsersbond), GGD, Waterschap, Provincie, Ministerie V&W, Nutsvoorzieningen (Vitens, Liander, AVRI), Veiligheidsregio	Beïnvloeders
Wonen	Kleurrijk Wonen, Wooncoöperaties, Makelaars, Projectontwikkelaars, Voorzieningen vanuit sociaal domein, zoals zorgvoorzieningen en beschermd wonen Huurdersverenigingen, Verenigingen van eigenaren	Beïnvloeders Gebruikers
Samenleving	Buurtverenigingen, Bewonerscollectief (TOPLA Lanxmeer, Vrijstad), Sectorale belanghebbenden zoals VV, Fietsers, gehandicapten, VVN, natuur- en vogelwacht Culemborg, Vereniging Voet van Oudsheusden, stichting kasteeltuin	Beïnvloeders
Sociaal domein	Adviesraad sociaal domein, Maatschappelijke organisaties (ELK Welzijn), Onderwijs (PO en VO), projectteam cultuur	Beïnvloeders
Agrarische sector	LTO, Agrarisch natuurbeheer	Beïnvloeders
Milieu	Milieuadviesraad (MAR)	Beïnvloeders
Ondernemers	- Collectief Centrum Culemborg (dat bestaat uit een stuurgroep en werkgroepen) - Ondernemersvereniging Chopinplein - Ondernemersvereniging koopmansgildeplein - Kring Culemborgse Bedrijven - Ondernemersfonds Culemborg	Beïnvloeders
Hulpdiensten	Politie en hulpdiensten	Beïnvloeders

Religieus	Raad van kerken	Beïnvloeders
Ruimtelijke kwaliteit	Belanghebbenden cultureel erfgoed (Hollandse waterlinie, regionale monumentencommissie, RCE), Commissie ruimtelijke kwaliteit	
Partners in de regio	Regio Rivierenland, Regio Utrecht	Onduidelijk

4.3 Het relevante gesprek en publieksdenken

Hoe organiseer je het gesprek met de omgeving? Hoe bereik je ander publiek dan de gebruikelijke personen/partijen? En hoe kom je tot een effectieve intern gedragen aanpak? Ons uitgangspunt is dat het participatietraject begint vanuit publieksdenken en niet vanuit doelgroepdenken. Een doelgroep kies je op basis van (demografische) kenmerken. Maar publiek kiest jou. In deze tijd van vele (digitale) communicatiemogelijkheden kiest het publiek zelf van wie ze wel of geen informatie wil ontvangen. Het publieksdenken geldt ook voor participatie. Iemand kiest zelf of hij/zij wil meedoen aan een participatietraject. En die kans wordt groter als de uitnodiging door de potentiële deelnemer als relevant wordt beoordeeld.

Als model gebruiken we een relevant gesprek met je omgeving. Daarom gaan we werken met het communicatiemodel 'Relevant Gesprek'. Dit model dient als leidraad en bestaat uit 8 stappen. Door deze 8 stappen in te vullen ontstaat een concrete participatieaanpak. Stap 1 tot en met 5 is de strategie, stap 6 tot en met 8 de uitvoering. In het communicatie- en participatieplan voor de omgevingsvisie worden de hoofdlijnen in detail uitgewerkt.

4.4 Uitgangspunten

De belangrijkste uitgangspunten voor de participatie en communicatie bij de omgevingsvisie van Culemborg zijn:

- *We bouwen door op al plaats gevonden participatie door* communicatie van de stadsvisie en sectorale beleidsvisies; Deze documenten zijn via participatie tot stand gekomen en door de gemeenteraad vastgesteld en vormen daarmee het fundament van de omgevingsvisie.
- *Brede betrokkenheid van buiten:* De omgevingsvisie wordt van iedereen: daarom zetten we in op:
    - bewoners en stakeholders die tijdens reguliere participatietrajecten niet of nauwelijks deelnemen;
    - diegenen wiens woongenot, door een integrale keuze in het algemeen belang , mogelijk geschaad wordt;
    - de adviesraden krijgen een plek in de communicatie- en participatiestrategie.
- *Heldere communicatie*: communicatie moet tijdig, begrijpelijk en concreet zijn en op momenten dat er daadwerkelijk wat te melden is.
- *Verwachtingsmanagement*: het is belangrijk om de deelnemers altijd te informeren over de beïnvloedingsruimte die zij hebben (bijvoorbeeld: wat gebeurt er met hun inbreng en hoe vindt de terugkoppeling plaats?). wij kijken goed naar de participatiestappen zoals verwoord in participatiestappen De gemeenteraad stelt de uiteindelijke visie vast.

- *Voor elk wat wils*: door verschillende participatievormen te gebruiken krijgt iedereen de kans deel te nemen op de manier die bij hem/haar past.
- *Participatie buiten het gemeentehuis*: bij het organiseren van activiteiten kiezen voor locaties die inspireren of typische ontmoetingsplekken in Culemborg. Wij gaan de stad in, in plaats van de stad komt naar ons.
- *Anderhalvemeterparticipatie:* online en offline methoden die voldoen aan de voorwaarden voor veilige deelname.
- *Bijsturen waar nodig*: gedurende het traject houden we continu in de gaten of een diverse groep wordt bereikt. Zo nodig sturen we bij.
- *Nee is ook oké*: niet elke inwoner zal mee (willen) doen aan het visietraject en dat mag ook. Hoewel het betrekken van mensen voorop staat en we het deelnemers zo toegankelijk mogelijk moeten maken om hun inbreng te delen, zullen er altijd mensen zijn die niet mee willen doen.

4.5 Onze werkwijzen

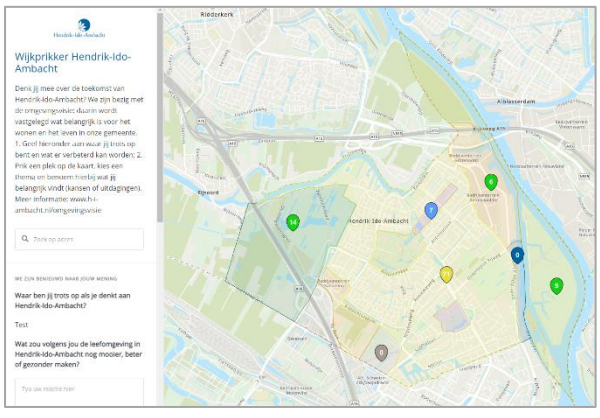
Tijdens het proces zetten we een aantal methoden in om de participatie vorm te geven op de juiste trede van de participatietrap. We beginnen met een actieweek waarin we het gesprek aan gaan, de Wijkprikker vullen en inventariseren wat men belangrijk vindt. Dit gebruiken we om verder te verdiepen en de dialoog aan te gaan tijdens Visie-ateliers.

Actieweek (Fase 2 Analyseren en afwegen)

In de actieweek (start van fase 2, Analyseren en afwegen) generen we aandacht voor de omgevingsvisie, praten inwoners voor het eerst mee over hun buurt en zetten we een belangrijke stap in de inventarisatie. De actieweek dient ook direct als communicatiecampagne: iedereen weet dat de gemeente Culemborg bezig is met de omgevingsvisie en deelnemers worden ook direct uitgenodigd voor de Visie-ateliers. In aanloop naar de actieweek nodigen we alle bewoners en andere belanghebbenden uit om deel te nemen. We sluiten tijdens de actieweek aan bij bestaande evenementen, maar er zijn ook mogelijkheden om als gemeente activiteiten te organiseren of verenigingen te enthousiasmeren om dit te doen. De activiteiten in deze week sluiten daarmee aan bij specifieke doelgroepen. Met een tablet in de hand worden de opbrengsten in de Wijkprikker verwerkt.

Wijkprikker (Fase 2 Analyseren en afwegen)

De Wijkprikker wordt ingezet om de bredere samenleving de kans te geven om mee te denken. Via deze digitale tool kunnen deelnemers simpelweg op de kaart prikken en hun idee, kans of aandachtspunt meegeven. We sluiten de Wijkprikker aan op het digitale Citizenlab, dat in Culemborg sterk in ontwikkeling is. Het uitgangspunt is dat mensen op de bank met de iPad op schoot hun inbreng kunnen meegeven. We hanteren in de Wijkprikker de deelgebieden voor de omgevingsvisie zodat we gebiedsgerichte informatie ophalen.

Voorbeeld Wijkprikker bij een omgevingsvisie

Visie-ateliers (Fase 3 Verdiepen en verbinden)

We nemen de geïnventariseerde informatie en gaan daarmee bij start van fase 3 (Kiezen en verbinden) het gesprek aan met de deelnemers. We organiseren laagdrempelige thematische

samenkomsten van bewoners, organisaties, verenigingen, maatschappelijke instellingen, overige belanghebbende en gemeente. We gaan thematisch aan de slag, maar spitsen alle input ook gebiedsgericht toe door telkens te bepalen voor welke gebieden een opgave of ambitie relevant is. Het zijn avonden waarin we verbindingen leggen en verdieping aanbrengen in de waarden, thema's en ambities.

Kennissessies (Fase 4 Vertalen en vaststelling)

Wanneer de keuzes gemaakt zijn, lichten we tijdens kennissessies toe hoe deze keuzes in de omgevingsvisie zijn geland. Specifiek met ketenpartners kan een kennissessie bijdragen aan het gezamenlijk op zoek gaan naar raakvlakken en mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingen om de ambities te realiseren.

Terugkoppeling

Van zowel de actieweek, als de inspirerende bijeenkomsten maken we een kort en bondig verslag. Deze worden aantrekkelijk vormgegeven en gedeeld met zowel de deelnemers als gepubliceerd op de gemeentelijke website.

5. Risico's

Er heeft een eerste inventarisatie van risico's plaatsgevonden. Bij de start van iedere fase passen we de risicolijst aan.

Risico's	Mitigerende maatregelen
Verkiezingen zorgen voor vertraging en/of koerswijziging	De keuzesessie wordt georganiseerd met de nieuwe raad.
Participatie met belanghebbenden vraagt meer tijd of uitleg, waardoor de planning uitloopt	Een participatie- en communicatieplan en detailplanning bij start zorgt ervoor dat duidelijk is wanneer met wie kan worden gesproken zodat deze bijeenkomsten ook tijdig kunnen worden ingepland.
Interne organisatie is onvoldoende aangehaakt waardoor de omgevingsvisie fouten bevat of niet 'gedragen'' wordt.	Bij start is het van belang bij alle afdelingen te inventariseren wie wanneer moeten worden aangehaakt. Dit wordt meegenomen in de detailplanning.
Het plan van aanpak is in korte tijd opgesteld. Voortschrijdende inzicht, meer tijd en reflectie zorgt voor een aanscherping van het plan van aanpak.	In fase starten en inventariseren worden deze aanscherpingen verwerkt in de omgevingsvisie.

6. Financiën en personeel

6.1 Globale kostenraming

De Omgevingsvisie is echt een co-product van opdrachtnemer en opdrachtgever. De kosten die de gemeente intern gaat maken kan min of meer gespiegeld worden aan de kosten voor het adviesbureau. Daarbij kan ongeveer worden uitgegaan van €80.000 voor het adviesbureau en € 80.000 voor de interne organisatie. Dat heeft ermee te maken dat ook de gemeente voor de omgevingsvisie een projectleider nodig heeft en de ambtelijke organisatie op verschillende momenten breed aangehaakt dient te worden.

6.2 Personeel

De inzet van personeel is als volgt.

Afdeling	levert
Ontwikkeling	De afdeling ontwikkeling is de drager van de omgevingsvisie vanuit de ontwikkeling van beleid. De omgevingsvisie bundelt dit beleid. Ontwikkeling draagt bij aan de vertaling van het huidig beleid in de omgevingsvisie. Ook gaat ontwikkeling de omgevingsvisie vertalen in toekomstig beleid. Vanuit beide taken levert ontwikkeling haar bijdrage.
Regie en projecten	De afdeling regie en projecten zal regie voeren over de uitvoering van de omgevingsvisie in projecten en omgevingsplan. Zij bewaken en dragen bij aan de vertaalbaarheid van de omgevingsvisie in regievoering en projectleiding.
Regie en projecten/RO	RO vertaalt de omgevingsvisie in een omgevingsplan of in de taken van de regio. Zij bewaken en dragen bij aan de vertaalbaarheid van de omgevingsvisie in het omgevingsplan en regionaal beleid.
Maatschappelijke opgaven	Met het team wordt de vertaling van maatschappelijke opgaven in de omgevingsvisie gemaakt.
Advies	Communicatie toetst en draagt bij aan de participatie en communicatie van de omgevingsvisie. De bestuursadviseur adviseert de projectleider over het bestuurlijk krachtenveld
Gehele ambtelijk apparaat	Gerichte informatie over de omgevingsvisie en de consequenties voor hun werk.
rollen	Levert/is
Portefeuillehouder	Verantwoordelijk wethouder omgevingsvisie
Opdrachtgever MT	Opdrachtgever voor projectleider intern

Projectleider intern	Opdrachtgever extern bureau, organiseert intern en extern de inbreng op de omgevingsvisie, Eerste aanspreekpunt verantwoordelijk wethouder, College en raad.
Intern projectteam omgevingsvisie	Inhoudelijke toets en input op inhoud en Culemborgs krachtenveld, drager omgevingsvisie intern en waar nodig extern.
Intern kernteam Omgevingswet	In het kernteam wordt de samenhang tussen omgevingswet en omgevingsvisie bewaakt.

Bijlage A: Gemaakte opmerkingen

Hieronder volgt een overzicht van opmerkingen die gemaakt zijn en bij het opstellen van de omgevingsvisie nog nadere aandacht behoeven.

- In de Leefomgevingsfoto zijn vele indicatoren opgenomen. Er moet nog een check plaatsvinden of de opgenomen indicatoren aangevuld moeten worden. Het verdient aanbeveling om verdiepende gesprekken te voeren met betrokken ambtenaren over de indicatoren en het beoordelingskader. Deze verdiepende gesprekken moeten een integrale discussie op gang brengen over welke indicatoren relevant zijn en hoe deze geformuleerd moeten worden.
- Er is een voorstel opgenomen voor een gebiedsindeling. Deze gebiedsindeling dient nog nader afgestemd te worden in het licht van de begrenzing van de bestemmingsplannen/omgevingsplannen.
- De inhoudelijke vraagstukken zijn geformuleerd voor de hele gemeente. Uiteraard zijn er verschillen tussen de diverse deelgebieden in de gemeente. De gebiedsspecifieke opgaven moeten nog benoemd worden.
- In deze startnotitie is een voorstel gedaan voor communicatie- en participatie. Bij start van de omgevingsvisie dient een communicatie- en participatieplan te worden uitgewerkt waarin concreet is opgenomen op welke momenten met wie en waarover wordt gecommuniceerd en hoe we dat gaan organiseren.
- De omgevingsvisie heeft betrekking op de fysieke leefomgeving, hetgeen breder is dan enkel ruimtelijke invulling. Ontwikkelingen binnen het sociaal domein zijn tevens relevant voor keuzes in de fysieke leefomgeving. Zowel inhoudelijk als organisatorisch (samenwerking) verdient het verdere aandacht om het sociaal domein en het ruimtelijk domein meer met elkaar te verbinden.

Bijlage B: Leefomgevingsfoto Culemborg